SOME EXPERIENCES OF EXAMINING AVOP APPLICATIONS

By:
LENGYEL, LAJOS

Keywords: agricultural and regional development, AVOP priorities, measures, development funds.

In the first phase of AVOP (2004-2006) the total grant amounts available each year is 23.3%, 33.3%, and 43.4%. Some of the experiences gained in examining the achievement of targets, show a favourable tendency in comparison to the previous situation (SAPARD).

The majority of the priorities (measures) formulated in the AVOP targets made it possible to resubmit applications rejected under SAPARD due to lack of funds. The call for applications for these measures and the practice of the adjudication process differed significantly from the aforementioned pre-accession programme. This is apparent in a significantly large number of the sub-measures, which enriched the choice of specialist fields for development, but dissipated the available funds. The renewal in mid-2004, of the institutional and organisational system of assessing funding requirements, laid the foundations for the decision-making process.

Steadfast attention to the earmarked funds available for support resulted in the occasional suspension of a measure and the establishment or repeated announcement of a deadline. Alongside the repeated modification of application criteria, this lead to dissatisfaction within the circle of applicants.

AZ AVOP PÁLYÁZATOK VIZSGÁLATÁNAK NÉHÁNY TAPASZTALATA

LENGYEL LAJOS dr.

Kulcsszavak: mezőgazdaság- és vidékfejlesztés, AVOP prioritások, intézkedések, fejlesztési források.

ÖSSZEFOGLALÓ MEGÁLLAPÍTÁSOK, KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

A 2004. év májusában megjelent AVOP (Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program) pályázati felhívás óta, több mint másfél év telt el. Az AVOP első szakaszában (2004-2006) a nyertes pályázatok projektjeinek finanszírozására 75,8 Mrd Ft EU támogatás és 26,2 Mrd Ft nemzeti forrás; összesen 105 Mrd Ft állt rendelkezésre. A fenti időszak éveiben a támogatási összegek aránya: 23,3%, 33,3%, 43,4%. A célkitűzések teljesítésének vizsgálatában szerzett tapasztalatok egy része, a korábbi helyzethez (SAPARD) viszonyítva kedvezőbb tendenciákat mutat. Adódnak azonban még megszívlelendő tanulságok is.

Az AVOP célkitűzéseiben megfogalmazott prioritások (intézkedések) többsége a forráshiány miatt elutasított SAPARD pályázatok megismétlését tette lehetővé. Az intézkedések pályázati felhívásai és a bírálati folyamat gyakorlata, az említett előcsatlakozási programtól jelentősen eltér. Ez kifejezésre jut az alintézkedések lényegesen nagyobb számában, amely a fejlesztendő szakterületek választékát gazdagította, a rendelkezésre álló forrásokat viszont elaprózta. A támogatási igények elbírálásának 2004. év közepén megújuló intézményi és szervezeti rendszere a döntéselőkészítő munkát megalapozta.

A rendelkezésre álló támogatási keretösszegek következetes figyelemmel kísérése egy-egy intézkedés felfüggesztését, határnapok megállapítását, ismételt meghirdetését eredményezte. Ez a támogatást igénylők körében, a többször is módosuló pályázati feltételekkel együtt, elégedetlenséget váltott ki.

A négy prioritás pályázati számaránya: 1. 66,7%, 2. 4,8%, 3. 25,8% 4. 2,7%. A megítélt támogatási összegeké pedig 71,2%, 11,9%, 16% és 0,9%.

A 2005. november 2-ig prioritásonként meghatározott keretösszegek 90%-át a mezőgazdasági beruházásokra, 64,5%-át az élelmiszer-feldolgozás modernizálása céljaira, 48,8%-át pedig a vidéki térségek fejlesztésére kötötték le. E felhasználási arányokból az intézkedésenként lehetséges, még pályázható forrásokra következtethetünk.

A támogatások kifizetését 2005. májusában megkezdték. Jelenlegi (november 2.) összege 10,15 Mrd Ft (2006. 02. 20-án 23,5 Mrd Ft), amelynek 70%-a mezőgazdasági beruházás.

Ismerve a jóváhagyott pályázatok számát, feltételezve a kormány ígéreteinek teljesítését várható, hogy a kifizetések üteme felgyorsul és a tervezett támogatási összegeket felhasználják. Ehhez azonban a támogatási források időbeni folyósítása és a fejlesztéseket végrehajtó szereplők tervszerű realizáló munkája egyaránt nélkülözhetetlen.

BEVEZETÉS

A Nemzeti Fejlesztési Terv (NFT) hazánk társadalmi-gazdasági helyzete alapján meghatározta azokat a fejlesztés-

politikai célokat és prioritásokat, amelyek megvalósítását a Strukturális Alapok forrásai a 2004-2006-os időszakban támogatják.

A terv átfogó célkitűzése az EU-átlaghoz viszonyított jövedelemkülönbségek csökkentése, a gazdaság versenyképességének javítása.

A stratégia realizálása az operatív programok végrehajtása révén lehetséges. Közülük az agrárgazdasági és vidékfejlesztési célokat az Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program (AVOP) tartalmazza. Teljesítéséhez – a saját erő mellett – uniós és nemzeti források állnak rendelkezésre. A Strukturális Alapok közül az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap (EMOGA) Orientációs Részlege és a Halászati Orientációs Pénzügyi Eszközök (HOPE). /11/

Az AVOP különböző célokat, intézkedéseket tartalmaz, amelyek három prioritáshoz tartoznak.

Az említett intézkedések egy része már a SAPARD (Special Accession Programme for Agricultural and Rural Development) előcsatlakozási segélyprogramban is szerepelt. A SAPARD-ot tanulóprogramnak is nevezték, mert az Európai Unióba történt belépés után meghirdetett pályáztatás és pályázati munka előiskolájának tekintették. E tapasztatok közismertek, amelyeknek tanulságait okulásként az AVOP pályázatok meghirdetése és kezelése során többségében hasznosították. /1,4,6/

1. A VIZSGÁLATOK ADATBÁZISA, CÉLKITŰZÉSEI

Az AVOP prioritásait és intézkedéseit *2004. tavaszán hirdették meg*, a pályázatokat a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) területi kirendeltségei csak május 3-ától fogadták be. (Azokra az AVOP célokra, amelyeket már a SAPARD pályázati rendszerben is felterjesztettek, a szerződéskötést csak 2004. szeptember hónaptól engedélyezték.)

A pályázati felhívás időpontja óta eltelt másfél év történései, eredetüket tekintve több forrás alapján is megismerhetők. Az alapadatok meghatározó hányada a MVH, a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (FVM) közleményeiben, a Nemzeti Fejlesztési Hivatal (NFH) honlapján havonta, hetente és naponta közzétett dokumentumaiban voltak hozzáférhetők. Igényesebb elemzésre alkalmas adatbázis – bár ez sem érte el a SAPARD-hoz jellemző lehetőségeket – csak 2005. januártól állt rendelkezésre. /6/

A meghirdetés évében a pályázati felhívás megjelenésének visszavonásával kapcsolatban – több folyóiratban is megjelent – elmarasztaló információkat olvashattunk. /11/ A különböző országos, megyei, napilapok, szakfolyóiratok írásai is hasznos információkat közöltek.

A következőkben kísérletet teszek arra, hogy bemutassam és értékeljem

– *a prioritások, intézkedések körét, azok változását és okait,*

– *a beterjesztett pályázatok prioritásonkénti és intézkedésenkénti számának alakulását,*

– *az igényelt, elfogadott és hatályba lépett támogatási, továbbá a rendelkezésre álló keretösszegek alakulását.*

A pályázati szándékot, a projektek körét, célkitűzéseit sok olyan tényező, mint például a támogatási arány, a saját erő léte vagy hiánya, a finanszírozás formája stb. befolyásolja, amelyek hatását részletesebb adatbázis alapján a későbbiekben szándékozom vizsgálni.

A vizsgált adatbázis /8,9,11,12/ a 2005. október végi és november 5-ig jellemző helyzet megismerését teszi lehetővé.

Az adatokat elemző táblázatokban mutatom be, a változások tendenciáit grafikonokkal szemléltetem.

2. PÁLYÁZATI CÉLKITŰZÉSEK, PRIORITÁSOK, AZ INTÉZKEDÉSEK KÖRE

Az AVOP a 2003-ban elfogadott Nemzeti Fejlesztési Tervben szereplő stratégiai célokhoz kapcsolódik. Meghatározó jellemzője az, hogy beépítse az agrártámogatások elemeit, figyelembe véve a SAPARD kereteiben megkezdett és megvalósulandó fejlesztéseket is.

Az AVOP *három fő prioritása* a következő. /9/

– A versenyképes alapanyagtermelés megalapozása a mezőgazdaságban. /1./

– Az élelmiszer-feldolgozás modernizálása. /2.1./

– A vidéki térségek fejlesztése. /3./

A két program /SAPARD, AVOP/ intézkedéseinek körét az 1. táblázatban mutatom be.

1. táblázat

A SAPARD és AVOP intézkedések köre

SAPARD	AVOP
– 111. Mezőgazdasági vállalkozások beruházásainak támogatása – 114. Mezőgazdasági és halászati termékek feldolgozásának és marketingjének fejlesztése – 1308. Vidéki infrastruktúra fejlesztése és javítása – 1305. Falufejlesztés és felújítás, a vidék tárgyi és szellemi örökségének védelme és megőrzése – 1306. A tevékenységek diverzifikálása, alternatív jövedelemszerzést biztosító gazdasági tevékenységek fejlesztése	– 1.1. A mezőgazdasági beruházások támogatása (alintézkedés 1.1.1.-1.1.6.) – 1.3. A halászati ágazat strukturális támogatása (alintézkedés 1.3.1.-1.3.6.) – *1.4. Fiatal gazdálkodók induló támogatása* – *1.5. Szakmai továbbképzés és átképzés támogatása* – 2.1. A mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése – 3.1. A vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése (3.1.1.-3.1.4.) – *3.2. Mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése* (alintézkedés 3.2.1.1., 3.2.1.2., 3.2.2.1., 3.2.2.3., 3.2.3.) – 3.4. Falufejlesztés és -megújítás, a vidék tárgyi és szellemi örökségének védelme és megőrzése – *3.5. Leader* (3.5.11., 3.5.12., 3.5.2.-3.5.4.) – 4.1. Technikai segítségnyújtás (alintézkedések 4.1.1-4.1.2)

Forrás: /3,4/ alapján saját gyűjtés

A fentiek alapján megállapítható, hogy a két pályázati felhívás azonos tartalmú intézkedései, az ezek megvalósítására irányuló beterjesztett és elfogadott pályázatok az eredeti tervezett fejlesztési prioritások teljesítésének lehetőségeit hordozzák. (Az új intézkedéseket dőlt betűkkel kiemeltük.)

A programok intézkedéseinek pályázati felhívásait, azok megjelenésének időpontjait vizsgálva megállapíthatók a következők.

A SAPARD tervben elfogadott nyolc intézkedésből először az 111., másfél hónap múlva az 114., – második felhívásként –, három hónappal később a 1308.-at hirdették meg.

Az intézményrendszer késői akkreditálása, a kedvezőtlen pályázati feltételek, a pályázati gyakorlat, a bírálati jártasság hiánya megkérdőjelezte a támogatás forrásainak felhasználását.

A további két intézkedés (1305., 1306.) meghirdetése, a feltételek kedvező irányú változása miatt, végül a teljes támogatási keret (65,5 Mrd Ft) szerződéssel történt lekötését eredményezte. /1,4,6/

Az AVOP előzőekben ismertetett három fő prioritását *közel harminc meghirdetett alintézkedésben*[1] részletezték. /3/ Ezek a pályázati felhívásokban mint támogatási jogcímek jelentek meg, vagy kerültek felfüggesztésre. Ennek okai között említhető a nagyszámú pályázat elbírálásának időigénye és egyes alintézkedések (mint például a gabonatárolók építésének kiemelt támogatása) szükségszerű előnyben részesítése miatti forrás átcsoportosítás.

A 2. táblázatban a 2004. május 3. óta beterjesztett AVOP pályázatok intézkedés-kódjait, a meghirdetés és felfüggesztés időpontjait mutatom be.

2. táblázat

A 2004. május 3. óta beterjeszthető AVOP pályázatok intézkedéseinek felfüggesztése és ismételt meghirdetése

Időpont	Felfüggesztett intézkedés-kód	Meghirdetett intézkedés-kód	Megjegyzés
2004.10.01.	3.4.	-	Nagy számú pályázat, keretösszegek figyelembe vétele
2004.11.05.	1.1.3.	-	
2004.12.08.	3.2.2.1.	-	
2005.03.18.	3.1.3., 1.1.1., 1.1.2.	-	
2005.06.19.	3.1.3., 3.4., 1.1.1., 1.1.2., 1.1.3.	1.3., 1.4., 1.5., 2.1., 3.1., 3.2., 3.4., 2.2.2.1., 3.2.1.2., 3.2.2.2., 3.2.2.3., 3.2.3., 3.2.1.1.	
2005.07.15.	1.1.1., 1.1.2., 1.1.3.		Határnap megállapítása 1.1.1.-nél 05.01.03. 1.1.2.-nél 04.12.09. 1.1.3.-nál 04.11.07.
2005.08.01.	1.1.4., 1.1.5., 1.1.6., 1.4., 1.5., 3.1., 3.2.		

Forrás: /3,12/ alapján saját gyűjtés

Megállapíthatjuk, hogy az AVOP intézkedések pályázati felhívásai közzétételének gyakorlata – az előcsatlakozási programéhoz viszonyítva – jelentősen eltér. A SAPARD lényegesen kevesebb (öt) intézkedése közül hármat egy-két hónap különbséggel, kettőt 10 hónap múlva (a beadási határidő előtt négy hónappal) hirdettek meg. Az AVOP pályázatok befogadásának, bírálatának mechanizmusa azonban a SAPARD-hoz viszonyítva előkészítettebb, az eljárási rend kidolgozottabb volt.

Ebben meghatározó szerepet játszottak az AVOP feladatainak végrehajtásá-

[1] Az alintézkedések köre a csatolt mellékletben

ban tevékenykedő intézmények és szervezetek. Az Irányító Hatóság /IH/ az operatív program végrehajtásáért teljes körű felelősséggel tartozik. A 2004 szeptemberében életre hívott Döntés-előkészítő Bizottság az IH vezetője részére ad javaslatot. A MVH, mint közreműködő a pályázati felhívások készítése, a pályázatok befogadása, regisztrálása, formai és tartalmi, továbbá jogosultsági ellenőrzése során szerzett tapasztalatokat.

Újszerű gyakorlatként jelent meg egyes intézkedések pályázati lehetőségének *felfüggesztése, ismételt meghirdetése* és *határnapok kijelölése*. (Ez utóbbi lényege: egy-egy intézkedés támogatási igényének elnyerésére beterjesztett pályázatok keretösszeg felhasználásától függő sorba rendezése.)

Az érdeklődők a korábbi gyakorlattól eltérő „újdonságokat" eltérő véleménynyel fogadták. Bár az alintézkedések nagy száma a támogatási szakterületek választékát gazdagította, de ez a sokszínűség nem szolgálta az ésszerű forráskoncentrációt, továbbá az értékelő munkát vélhetően késleltette.

A terjedelmi korlát e helyen nem teszi lehetővé, hogy a pályázati feltételek alakulását, a SAPARD-hoz is viszonyítva bemutassam, és ezek a pályázatok számára, továbbá az egyes intézkedések támogatási igényére gyakorolt hatását valószínűsítsem.

3. A PÁLYÁZATOK VIZSGÁLATA, ÉRTÉKELÉSE

A beterjesztett pályázatok vizsgálata

Az MVH 2004. évi munkájának jelentős részét feltehetően a folyamatban lévő SAPARD-feladatok kötötték le. E pályázatok 40%-át *forráshiány miatt elutasították.* Ebből következik, hogy az érintettek jelentős hányada – az azonos intézkedésekre átdolgozott pályázatokkal – az AVOP-keretek terhére ismét támogatási kérelmet terjesztett be. Annak ellenére, hogy az előzetes feltételezésekkel szemben a régi pályázatokat az új rendszer és annak eltérő feltételei miatt kellett átdolgozni, a pályázatkészítésben korábban szerzett tapasztatok is közrejátszottak abban, hogy 2004. október 18-ig már *2152 db* (prioritásonkénti megoszlás ad 1/ 1427 db, ad 2/ 52 db, ad 3/ 673 db), november 25-én már *3204 db* beterjesztett pályázat volt (45 Mrd Ft igénnyel). Az év végéig *3985 db* pályázatot nyújtottak be. /8/

A támogatási kérelmek számának alakulását az intézkedésenként meghatározott *keretösszegek felhasználási üteme* befolyásolta. Ennek következménye a pályázati felhívások felfüggesztése is. Ez a gyakorlat a pályázók körében, az időközben változó pályázati feltételekkel együtt, nem kevés elégedetlenséget váltott ki. /11/ Véleményem szerint azért kevesebbet, mint ha a SAPARD-hoz hasonlóan 4000 db, forráshiány miatt elutasított pályázatot számlálhatnánk. Az egyébként örvendetes fejlesztési szándék és az ehhez rendelkezésre álló támogatási igények összhangja – ismerve az EU és nemzeti forráshelyzetünket – egyenlőre még távolabbi realitásnak tűnik.

A 2005. november 7-ig *régiónként* beterjesztett (6002 db) és elutasított (1374 db) pályázatok számát és arányát az 1. ábrán ismertetem.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a beérkezett pályázatok *22,9%-át* különböző formai és tartalmi okok miatt *elutasították*. Ez utóbbi pályázatok *legkisebb aránya* (15,3%) a Nyugat-Dunántúli, a *legnagyobb* (28,5%) az Észak-Magyarországi Régióban volt.

A legtöbb pályázatot beterjesztő Észak-Alföldi Régióban ez a mérték *átlag alatti,* 20,9%.

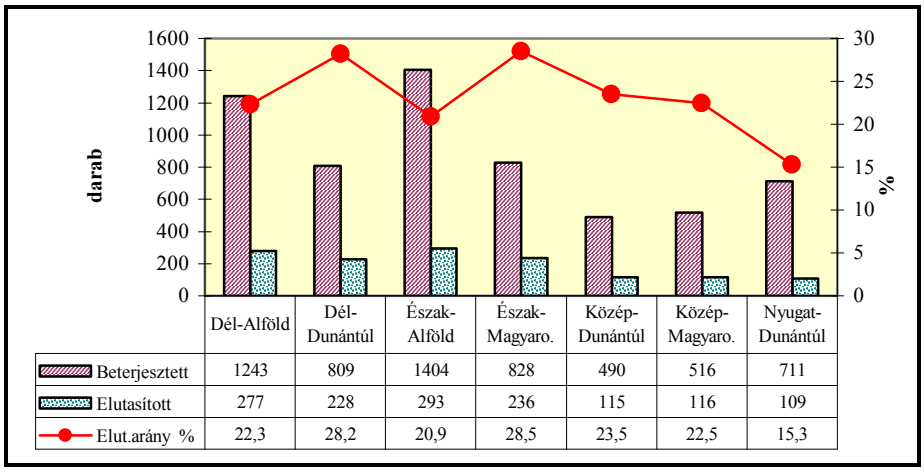
A fenti arányok, amelyek kialakulásának okai sokszínűek és eltérőek, részletesebb feltáró vizsgálatok alapján valószínű megismerhetők és ezáltal tovább csökkenthetők.

A SAPARD pályázatokra jellemző helyzethez képest bekövetkezett pozitív változások a pályázati irodák létrejöttének és a pályázati munka során szerzett tapasztalatoknak is tulajdoníthatók.

A NFT-ben meghatározott prioritásokra irányuló megvalósítási szándékot az *intézkedésenként* beterjesztett *pályázatok száma* és a *támogatási igény* összege kifejezi. Az előbbivel kapcsolatos adatok és arányok a 2. ábrán találhatók.

1. ábra

A beterjesztett és elutasított AVOP pályázatok száma, aránya régiónként 2005. 11. 07.

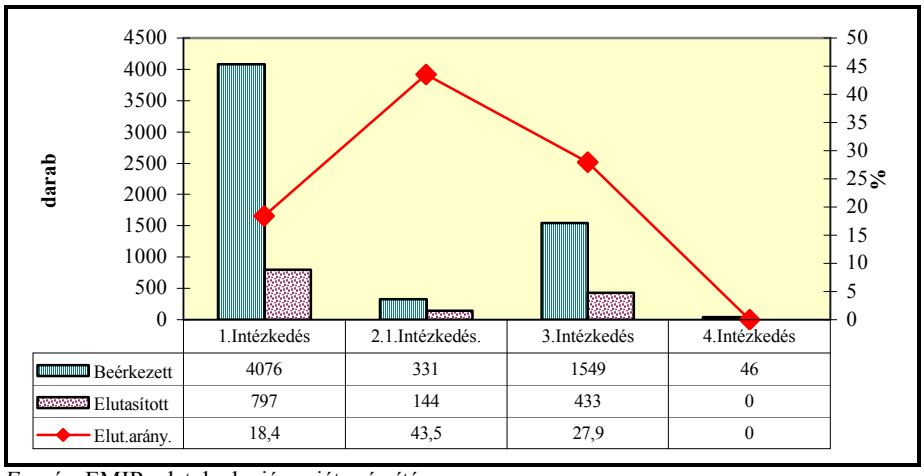

	Dél-Alföld	Dél-Dunántúl	Észak-Alföld	Észak-Magyaro.	Közép-Dunántúl	Közép-Magyaro.	Nyugat-Dunántúl
Beterjesztett	1243	809	1404	828	490	516	711
Elutasított	277	228	293	236	115	116	109
Elut.arány %	22,3	28,2	20,9	28,5	23,5	22,5	15,3

Forrás: EMIR, NFH adatok alapján saját számítások

2. ábra

A beterjesztett és elutasított AVOP pályázatok száma, aránya intézkedésenként 2005. 11.07.

	1.Intézkedés	2.1.Intézkedés.	3.Intézkedés	4.Intézkedés
Beérkezett	4076	331	1549	46
Elutasított	797	144	433	0
Elut.arány.	18,4	43,5	27,9	0

Forrás: EMIR adatok alapján saját számítás

A versenyképes alapanyag-termelés megalapozását (1. prioritás) célzó 14 alintézkedést tartalmazó beterjesztett pályázatok számaránya *67,9%-ot* képvisel.

Ezt követi a vidéki térségek fejlesztése prioritás (3. intézkedés), benne a vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése program *25,8%-os* részesedéssel.

Az elutasítások aránya az 1. intézkedés esetében a *legkisebb* (18,4%), a 2.1-nél a *legnagyobb* (43,5%). Ez utóbbi nagy arány főként az uniós előírásoknak, mint igényesebb új követelményeknek való megfelelés hiányosságai miatt következett be.

Az 1. prioritás, mint a mezőgazdasági beruházások fejlesztésének lehetősége, a korábban szerzett pályázati tapasztalatok mellett egyszerűbb pályázati feltételek teljesítését írta elő. Vélhetően a korábbi előterjesztések során a feltételek megfelelése – különös tekintettel a saját erőre és a szakmai jártasságra – már rendelkezésre álltak. Ez a kisebb elutasítási arány kialakulásában is megmutatkozott.

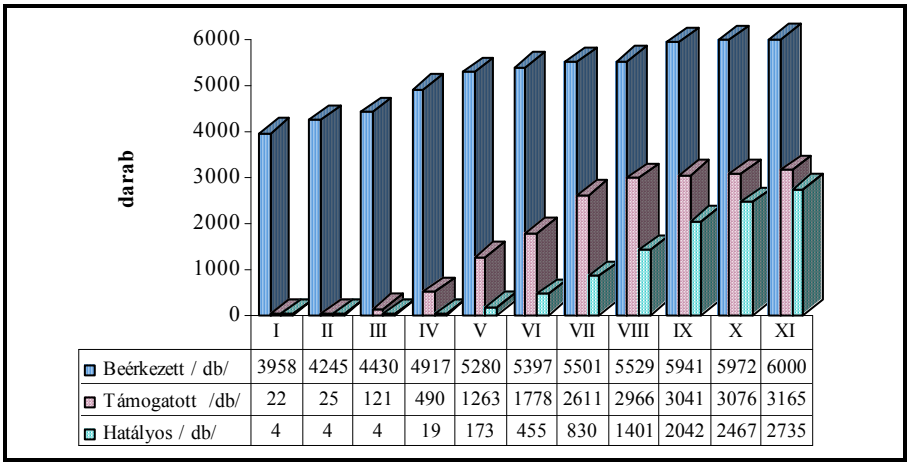
A támogatott pályázatok értékelésének eredményei

Az elfogadott pályázatok bírálatában a *támogatásra alkalmasak körét értékelték*. Figyelembe véve a keretösszegeket, a prioritások alintézkedéseinek támogatási összegét is megállapították.

Ezzel párhuzamosan, 2004 végén az első szerződéseket is megkötötték, amelyek az aláírásokat követően *hatályba léptek*. A 3. ábra alapján ezekről tájékozódhatunk.

3. ábra

Beterjesztett, támogatott és hatályba lépett AVOP-pályázatok számának alakulása 2005. I-XI. időszakban

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
Beérkezett / db/	3958	4245	4430	4917	5280	5397	5501	5529	5941	5972	6000
Támogatott /db/	22	25	121	490	1263	1778	2611	2966	3041	3076	3165
Hatályos / db/	4	4	4	19	173	455	830	1401	2042	2467	2735

Forrás: EMIR adatok alapján

Az ábra alapján megállapítható, hogy a meghirdetés időpontját követő nyolcadik hónapban a támogatott pályázatok száma *(22 db)* a beérkezett *3958 db*-hoz viszonyítva minimális. 2005. januárig *4 db* hatályba lépett szerződés volt.

A pályázatok évközi felfüggesztésének hatása, a június-augusztus, később a szeptember-november hónapok közötti időszakokra jellemzően, az új pályázatok számának viszonylagos stagnálásban is megmutatkozott. A felszabadult kapacitás következményeként a támogatott pá-

lyázatok száma április-augusztus közötti időszakban *közel hatszorosára növekedett*. A hatályban lévő szerződések számának növekedési tendenciája május hótól kezdve *még nagyobb ütemű volt* (2006. 02. 20-án 3204 db).

A beérkezett és támogatott pályázatok aránya az áprilisi adatok alapján 10:1, júliusban és a későbbiekben is 2:1 volt. 2005. november elején a támogatott pályázatok 86%-ára *hatályos szerződést kötöttek*.

Az előzőekben megismerhettük a beterjesztett, támogatott és hatályba lépett pályázatok számát, az idő függvényében bemutatott változás ütemét és arányainak helyzetét.

Szakmai tartalmát azonban az igényelt és elnyert régiószintű, intézkedésenkénti támogatási összegek jobban kifejezik. A következőkben e helyzet néhány jellemzőjét ismerhetjük meg.

Az AVOP célkitűzéseinek teljesítésére meghirdetett, rendelkezésre álló pénzügyi keret összege a nemzeti finanszírozással együtt *105 Mrd Ft* volt. Augusztus hónaptól a vizsgálat időpontjáig ezt az összeget *113,27 Mrd Ft-ra növelték*. A támogatási forrástöbblet létrehozását az EU nemzeti finanszírozásként engedélyezte. Ezt alapvetően az indokolja, hogy várhatóan lesznek olyan elfogadott pályázatok is, amelyeknek projektjei valamilyen hiányosság miatt nem realizálódnak. A többletforrás viszont lehetővé teszi a támogatási összeg „megmentését", ezáltal az EU támogatás teljes összegű felhasználását.

A keretösszeg prioritásonként tervezett megoszlása a következő:

1. 59,6%
2.1. 13,3%
3. 24,6%
4. 2,5% technikai segítségnyújtás

Az eddigi tapasztalatok alapján megállapítható, hogy az 1. prioritás intézkedéseinek támogatására nagy számú és összegű pályázat érkezett. A tervezett felhasználási arányok megőrzése érdekében az *alintézkedések egy részét felfüggesztették*. A felhasználás figyelemmel kísérésének eredményeként a szabad keretekre újabb lehetőségeket nyitottak. (Pl. 2005. október 21-én pályázhatók voltak az 1.3., 2.1., 3.5., 4. intézkedések.)

2005. október 25-ig rögzített támogatási igény *162,78 Mrd Ft* volt, amely a keretösszeg *69,5%*-a. Az IH által *jóváhagyott* támogatási igény *83,8 Mrd Ft*, amely a keretösszeghez képest *74%*. A hatályos szerződésekben szereplő összeg pedig *66,9 Mrd Ft.*

A 4. ábrán az összes támogatási igény és az IH által jóváhagyott támogatási összegek régió szintű megoszlása látható.

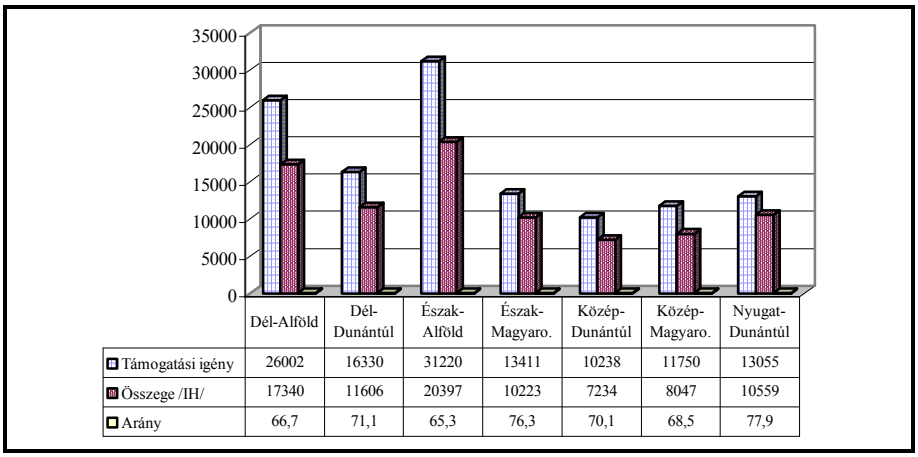
A 4. ábra alapján megállapítható, hogy a régiónként megítélt támogatási összegek arányai közötti eltérés, *66,7-77,9%* nem jelentős. Legnagyobb arányú támogatást a Nyugat-Dunántúli, legkisebbet az Észak-Alföldi Régiónak ítéltek meg. Megjegyzendő, hogy a legkevesebb pályázatot is az előbbi régióban utasítottak el. Ezek az arányok azonban a jövőben még rendelkezésre álló keretek felhasználása során változhatnak, de feltehetően nem jelentősen.

Hasznos információkat tartalmaz az 5. ábra is, ahol a rendelkezésre álló keret és jóváhagyott összegek intézkedésenkénti nagyságát és arányát ismerhetjük meg.

A vizsgálat időpontjáig az összes rendelkezésre álló keret IH jóváhagyással lekötött aránya 75,4%. A prioritásonkénti szabad keret legkisebb mértéke (*10%*) a versenyképes alapanyag-termelés megalapozására, legnagyobb hányada (*51,2%*) a vidéki térségek fejlesztése célkitűzéseinek megvalósítására áll rendelkezésre.

4. ábra

Az értékelt és az Irányító Hatóság által jóváhagyott pályázatok támogatási összege, aránya régiónként 2005. 11. 07.[2]

	Dél-Alföld	Dél-Dunántúl	Észak-Alföld	Észak-Magyaro.	Közép-Dunántúl	Közép-Magyaro.	Nyugat-Dunántúl
Támogatási igény	26002	16330	31220	13411	10238	11750	13055
Összege /IH/	17340	11606	20397	10223	7234	8047	10559
Arány	66,7	71,1	65,3	76,3	70,1	68,5	77,9

Forrás: EMIR adatok alapján

Az MVH tervszerű döntés-előkészítő munkájára jellemző az is, hogy az FVM AVOP IH a vizsgálat időpontjában aktuális felfüggesztéseket és pályázási lehetőségeket, az intézkedések kódjainak megjelölésével folyamatosan közli. Természetesen ez a pályázni szándékozók körében nem vált ki osztatlan elismerést, de ennek ellenére – a túljelentkezések okozta csalódások és elégedetlenségek megelőzése érdekében – ésszerű gyakorlatnak ítélhető.

Az egyes prioritásokon belüli intézkedések jóváhagyott támogatási összege szerkezetének vizsgálata alapján az alábbi jellemzők állapíthatók meg.

Az 1. prioritás intézkedéseire jóváhagyott támogatási összegen belül a mezőgazdasági beruházások *97,5%-os* arányt képviselnek. Közöttük a növénytermesztést és kertészetet szolgáló építési beruházásokra *közel fele*, a valamennyi agrárágazatot érintő új erő- és munkagépek, technológiai és informatikai berendezések beszerzésére *több mint egyharmad* összeget hagytak jóvá.

A 3. prioritás, a vidéki térségek fejlesztése célkitűzések megvalósítására megítélt összegen (13,66 Mrd Ft) belül, a Mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése intézkedés (3.2.) 50%, a 3.4 kódszámú Falufejlesztés-megújítás a vidék tárgyi és szellemi örökségének védelme és megőrzése intézkedés 42% arányt képvisel.

A mezőgazdasági infrastruktúra fejlesztésének *hat alintézkedésében* megfogalmazott részterületei az öntözés, a vízkárelhárítás, útépítés, a helyi kereskedelem, a megújuló energiahasználat, melioráció stb. feltételeinek javítását célzó beruházások megvalósulását célozzák.

Külön is említést érdemelnek azok a törekvések és intézkedések, amelyek a gabonatárolók kapacitásainak növelését szolgálták. Az agrárgazdaság egyik legnagyobb gondját enyhítették.

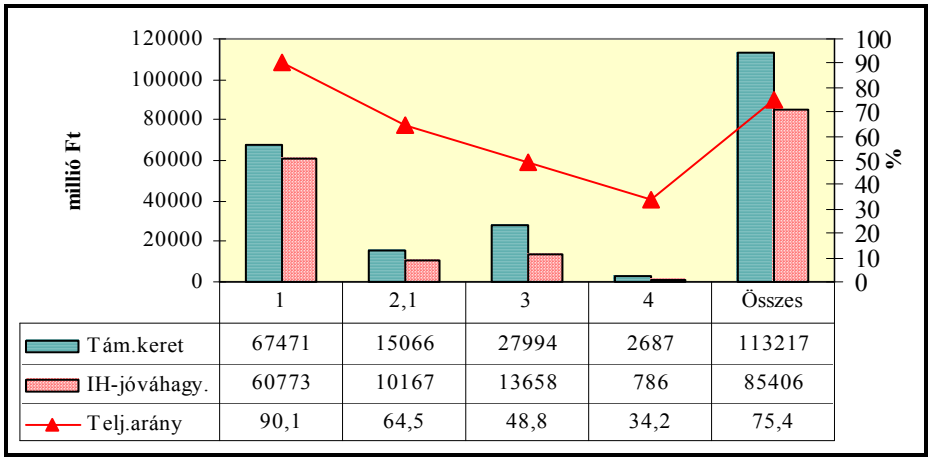
A támogatások uniós és hazai *forrásainak felhasználását* a 2004-2006. időszak éveiben *23,3%, 33,3%, 43,4%-ra tervezik*.

[2] Az eltérő vizsgálati időpontok oka az adatbázis hozzáférésének lehetősége.

Az érvényes szerződések intézkedéseinek realizálása után – figyelmen kívül hagyva a pályázatok kezelésének feltételeit célzó technikai segítségnyújtást – az *első kifizetések* az 1.1.3. intézkedéssel (az új erő- és munkagépek technológiai és informatikai berendezéseinek beszerzésére) 2005. május hónapban kezdődtek.

5. ábra

Az IH által jóváhagyott támogatási igények és a prioritásonként rendelkezésre álló keretösszegek nagysága és aránya (2005. 11. 05.)

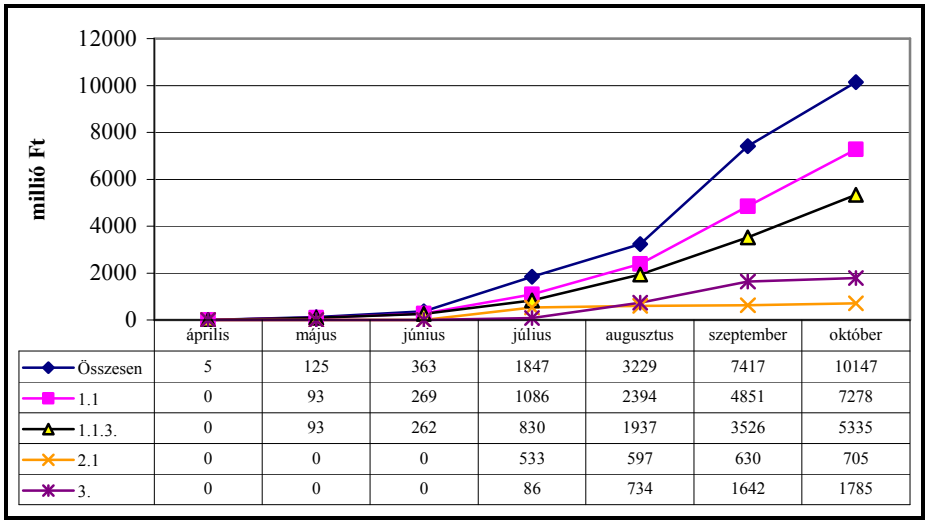

	1	2,1	3	4	Összes
Tám.keret	67471	15066	27994	2687	113217
IH-jóváhagy.	60773	10167	13658	786	85406
Telj.arány	90,1	64,5	48,8	34,2	75,4

Forrás: EMIR adatok alapján

6. ábra

A kifizetett támogatási összegek intézkedésenként (2005. 11. 02. állapot)

	április	május	június	július	augusztus	szeptember	október
Összesen	5	125	363	1847	3229	7417	10147
1.1	0	93	269	1086	2394	4851	7278
1.1.3.	0	93	262	830	1937	3526	5335
2.1	0	0	0	533	597	630	705
3.	0	0	0	86	734	1642	1785

Forrás: EMIR adatok alapján

A 6. ábra alapján megállapíthatók a következők.

– A pályázatok befogadási időpontja óta a kifizetések megkezdéséig egy év telt el.

– A vonaldiagramok az egyes intézkedésekre jutó összegek kifizetési ütemét mutatják.

– A vizsgálat időpontjáig a keretösszegnek közel 10%-át fizették ki. (A NFT valamennyi operatív programjára jellemző arány 11,5%.)

– A 10 Mrd Ft kifizetett összeg, 40%-os támogatási arányt feltételezve, mintegy 25 Mrd Ft összegű projekt megvalósítását teszi lehetővé. Ennek 70%-a (17,5 Mrd Ft) mezőgazdasági beruházás. Ezen belül 13,2 Mrd Ft erő- és munkagép, továbbá informatikai berendezések beszerzését teszi lehetővé.

– A kifizetéseken belül a vidéki térségek fejlesztésére felhasznált összeg aránya 17,6%.

A kifizetés üteme a jövőben, a tervezett fejlesztések megvalósítása révén, várhatóan növekszik. A pályázatok számának elmúlt hónapokra jellemző mérsékelt növekedése, a támogatott pályázatok és a hatályba lépett szerződések száma, a felhasznált keretösszegek nagysága alapján arra következtethetünk, hogy amennyiben a keretösszegeket nem növelik, az AVOP pályázatok beterjesztésének határidejét hamarosan megállapítják. A pályáztatás befogadás, bírálat és döntés szervezeti rendszere kialakultnak tekinthető.

A program sikerét azonban a gyakorlati megvalósítás eredményei alapján lehet megítélni. Ezért is fontos a szerződéssel lekötött pályázatok, később a realizált programok szakmai szempontú, differenciáltsági vizsgálata. Mindehhez azonban az eddigi lehetőségekhez képest részletesebb és kezelhetőbb adatbázis szükséges.

1. melléklet

AVOP pályázatok alintézkedésenként

1. A versenyképes alapanyagtermelés megalapozása a mezőgazdaságban
1.1. A mezőgazdasági beruházások támogatása
1.1.1. Állattenyésztést szolgáló építési beruházások támogatása
1.1.2. Növénytermesztést és kertészetet szolgáló építési beruházások támogatása
1.1.3. Új erő- és munkagépek, technológiai és informatikai berendezések beszerzésének támogatása
1.1.4. Ültetvénytelepítési beruházások támogatása
1.1.5. Öntözési beruházások támogatása
1.1.6. Meliorációs beruházások támogatása
1.3. A halászati ágazat strukturális támogatása
1.3.1. Akvakultúra. Tógazdaságok és iparszerű haltermelő rendszerek építése, felújítása, halkeltetők korszerűsítése
1.3.2. Halfeldolgozók építése, bővítése, felújítása és korszerűsítése
1.3.3. Természetes vízi halászat
1.3.4. Promóció
1.3.5. Halászati termelői szervezetek támogatása
1.3.6. Innovatív technológiák bevezetése a haltenyésztésben
1.4. Fiatal gazdálkodók induló támogatása
1.5. Szakmai továbbképzés és átképzés támogatása
2.1. A mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése
3. Vidéki térségek fejlesztése
3.1. Vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése
3.1.1. Agrártevékenységek diverzifikációja
3.1.2. Minőségi mezőgazdasági termékek marketingje
3.1.3. Idegenforgalmi tevékenység fejlesztése
3.1.4. Kézműipari tevékenység fejlesztése

3.2. Mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése
3.2.11. Öntözőrendszer fejlesztésére irányuló kollektív beruházások
3.2.12. Vízkárelhárítás önkormányzati és/vagy magántulajdonban lévő létesítményeinek kollektív beruházásai
3.2.21. Kimondottan mezőgazdasági és erdészeti célokat szolgáló szám nélküli (csak helyrajzi számmal ellátott) külterületi utak és a hozzájuk kapcsolódó létesítmények építése, felújítása
3.2.22. Mezőgazdasági vállalkozások korszerű energiaellátásának kialakítása/fejlesztése, elsősorban a megújuló energia használat fejlesztése mezőgazdasági üzemek által
3.2.23. Helyi piacok és felvásárlóhelyek felújítása, átalakítása, bővítése és újak létrehozása
3.2.3. Földterület fejlesztés, melioráció
3.4. Falufejlesztés, -megújítás, a vidék tárgyi és szellemi örökségének védelme és megőrzése
3.5. LEADER+
3.5.11. Képző szervezet kiválasztása (Leader+beszerzés)
3.5.12. Helyi akciócsoport kiválasztása
3.5.2. Korlátozott számban kiválasztott Helyi Akciócsoport helyi fejlesztési programjának megvalósítása
3.5.3. A vidéki térségek egymás közötti és nemzetközi együttműködésének, kapcsolatépítésének támogatása
3.5.4. Kommunikációs hálózatépítés európai, nemzeti és regionális szinten
4.1. Technikai segítségnyújtás (AVOP)
4.1.1. Értékelés, monitoring, a program megvalósulásának nyomon követése, valamint egyéb segítségnyújtás a program hatékony megvalósításához (előkészítés, kiválasztás, ellenőrzés)
4.1.2. Információnyújtás, a közvélemény tájékoztatása

Forrás: EMIR

FORRÁSMUNKÁK JEGYZÉKE

(1) Halas B. – Szilágyi É. (2000): Kistérségi SAPARD-programozás tapasztalatai. Szolnok, Tudományos Közlemények IV., Szolnok 25-30 pp. – (2) Halmai P. (szerk. 2000): Agrárfejlesztés a csatlakozás előtt és után. EU támogatások, nemzeti jogcímek. Budapest, 2003. 107-121. pp. – (3) Kónya É. (2005): Az AVOP háttere. Uniós Értesítő – AVOP melléklet /FVM/ – (4) Lengyel L. (2002): A SAPARD hazai helyzetének figyelmeztető tanulságai. TSF Tudományos Közlemények. 2002. TOM. 2. No. 1., Szarvas – (5) Lengyel L.: A SAPARD-terv változásának hatása a pályázati szándékra. IV. Alföldi Tudományos Tájgazdálkodási Napok. Mezőtúr, 2004. 78-79. pp. – (6) Lengyel L. (2005): A hazai SAPARD pályázatok tapasztalatai és tanulságai. Gazdálkodás XLIX. évf. 1. sz. 1-13. pp. – (7) Lengyel L. (2005): Az AVOP pályázatok néhány jellemzője, avagy okultunk-e a SAPARD tapasztalataiból. XLVII. Georgikon Napok, Keszthely 2005. szeptember 29-30. CD. 1-5. pp. – (8) www.mvh.gov.hu (2005): Támogatási adatok. AVOP pályázati tájékoztatók – (9) www.fvm.hu (2005): AVOP Irányító Hatóság közleményei, Budapest – (10) www.fvm.hu (2004): AVOP pályázati felhívás, Budapest – (11) www.fvm.hu (2004/5) Hírek, Közlemények, Budapest – (12) www.AVOP.hu (2004/5): Friss Híreink Gödöllő. AVOP Pályázatkészítő Iroda. L. Pacioló BT.